

ת נ "ך

לבתי ספר דתיים

על פי תכנית הרפורמה ללמידה משמעותית

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעה וחצי.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים.

פרק ראשון	—	תורה: דברים	—	(16×3)	—	48 נקודות
פרק שני	—	נביאים: מלכים ב, ירמיה ויחזקאל	—	(16×2)	—	32 נקודות
פרק שלישי	—	כתובים: עזרא ונחמיה	—	(10×2)	—	20 נקודות
				סה"כ	—	100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: תנ"ך שלם בלי פירושים.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה. רישום טיוטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

ב ה צ ל ח ה !

פרק ראשון — תורה: דברים (48 נקודות)

ענה על שאלה 1 (חובה) ועל שתיים מהשאלות 2-5 (16 נקודות לשאלה).

1. יחידת "הארץ הטובה" — חובה (16 נקודות)

א. (1) עיין בפרק ח', פסוקים ז'-י'.

הסבר שלושה מן השבחים של ארץ-ישראל, על פי פסוקים אלה.

(2) רמב"ן (לפסוק י'): "ואמר 'ואכלת ושבעת וברכת' - [...] ורבותינו קיבלו שזו מצוות עשה".

איזו מצוות עשה למדו רבותינו מפסוק זה?

(5 נקודות)

ב. עיין בפרק י"א, פסוקים ח'-י"ב.

(1) רמב"ן (לפסוק י'): "דעו לכם שאינה כארץ מצרים להשקות אותה ברגל מן היאורים ומן האגמים כגן הירק. רק היא ארץ הרים ובקעות, למטר השמים תשתה מים".

על פי רמב"ן, ציין יתרון גאוגרפי של ארץ מצרים על פני ארץ-ישראל.

(2) רמב"ן (המשך פירושו לפסוק י"א): "וצריכה שידרוש ה' אותה תמיד במטר, כי היא ארץ צמאה מאד וצריכה מטר כל השנה. ואם תעברו על רצון ה' ולא ידרוש אותה בגשמי רצון - הנה היא רעה מאוד, לא תזרע ולא תצמיח ולא יעלה בה כל עשב בהריה".
על פי רמב"ן, מהי השפעת הגאוגרפיה של ארץ ישראל על הקשר בין ה' לעמו?

(5 נקודות)

ג. (1) "וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵינוּ הַתְּשֻׁבִי מִתְּשֻׁבִי גִלְעָד [...] חִי ה' אֱ-לֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר עֲמַדְתִּי לְפָנָיו אִם יִהְיֶה הַשָּׁנִים הָאֵלֶּה טַל וּמָטָר כִּי אִם לְפִי דְבָרִי" (מלכים א, פרק י"ז, פסוק א').

בני דורו של אליהו הנביא עבדו עבודה זרה.

על פי דברים, פרק י"א, פסוקים י"ג-י"ז, הסבר מדוע גזר אליהו הנביא על בני דורו דווקא בצורת.

(2) עיין בויקרא, פרק כ"ו, פסוקים ג'-י"ג.

צטט מן הפסוקים האלה מילים המבטאות את העיקרון שהתורה מציגה בדברים, פרק י"א, פסוקים י"ג-ט"ו.

(6 נקודות)

/המשך בעמוד 3/

2. יחידת "מצוות ההנהגה"

2.

א. בעת הנדודים במדבר, מילא משה שלושה תפקידי הנהגה שונים.

כתוב איזה משלושת התפקידים בא לידי ביטוי בכל אחד מן הפסוקים שלפניך:

— "וַיָּרָא חֲתָן מֹשֶׁה [...] וַיֹּאמֶר [...] מִדַּוְּעַ אֶתְּהָ יוֹשֵׁב לְבִדְדָּהּ וְכָל הָעָם נֹצֵב עָלֶיךָ מִן בְּקָרָה עַד עָרֶב" (שמות, פרק י"ח, פסוק י"ד).

— "וַיֵּרֶד ה' עַל הַר סִינַי [...] וַיִּקְרָא ה' לְמֹשֶׁה אֶל רֹאשׁ הָהָר וַיַּעַל מֹשֶׁה" (שמות, פרק י"ט, פסוק כ').

— "וַאֲשַׁלַּח מַלְאָכִים מִמֶּדְבָּר קִדְמוֹת אֶל סִיחֹן מֶלֶךְ חִשְׁבּוֹן דְּבָרֵי שָׁלוֹם לְאַמֹּר אֶעֱבְרָה בְּאַרְצָךְ" (דברים, פרק ב', פסוקים כ"ו-כ"ז).

(5 נקודות)

ב. עיין בפרק י"ז, פסוקים י"ד-כ' — פרשת המלך.

(1) ציין שלושה מן האיסורים שאסרה התורה על המלך.

(2) ציין מצוות עשה אחת שחלה על המלך, והסבר את המטרה שלה.

(5 נקודות)

ג. עיין בשמואל א, פרק ח', פסוקים ד'-ו', י"ט-כ'.

(1) מהי השאלה שמעוררת התגובה של שמואל על דברי העם לעומת הכתוב

בדברים, פרק י"ז, פסוקים י"ד-ט"ו?

(2) "ר' אליעזר אומר: זקנים שבדור כהוגן שאלו, שנאמר: 'תנה לנו מלך לשפטנו'. אבל עמי

הארץ שבהן קלקלו, שנאמר: 'והיינו גם אנחנו ככל הגויים...'"

(תלמוד בבלי, סנהדרין, דף כ', ע"ב).

לפי ר' אליעזר, מהי התשובה לשאלה שצינת בתת-סעיף ג' (1)?

(6 נקודות)

/המשך בעמוד 4/

3. יחידת "דיני המלחמה"

א.

(1) בספר **דברים** מתוארות מלחמות משני סוגים. ציין את שניהם.

(2) כתוב באיזה משני הסוגים נכללת המלחמה בעמלק, וציין שתי מלחמות נוספות

מסוג זה.

(5 נקודות)

ב.

עיין בפרק כ', פסוקים א'-ט'.

(1) באיזה מסוגי המלחמות שציינת בסעיף (1) נערך הטקס המתואר בפסוקים אלה?

הסבר מדוע הטקס נערך רק בסוג מלחמה זה.

(2) מה המאפיין המשותף לאנשים המוזכרים בפסוקים ה'-ז', ומה ההבדל בין אנשים

אלה ובין האיש המוזכר בפסוק ח'?

(5 נקודות)

ג.

"כִּי ה' אֱלֹהֵיכֶם הִלָּךְ עִמָּכֶם לְהִלָּחֵם לָכֶם עִם אֹיְבֵיכֶם לְהוֹשִׁיעַ אֶתְכֶם" (פרק כ', פסוק ד').

(1) **רמב"ן**: "להושיע אתכם - שהם יינצלו במלחמה ולא ייפקד מהם איש, כי ייתכן שינצחו

את אויביהם וימותו גם מהם רבים, כדרך המלחמות".

על פי רמב"ן, כתוב בלשונך מהי הישועה שהכוהן מבטיח ללוחמים.

(2) עיין ב**תהלים**, מזמור י"ח, פסוקים ל"ג-מ"א.

כתוב בלשונך רעיון מתחום האמונה המשותף לפרק כ', פסוק ד', ולפסוקים ממזמור

י"ח ב**תהלים**.

(6 נקודות)

4. יחידת "לא תוכל להתעלם"

עייין בפרק כ"א, פסוקים א'-ט'.

א. (1) מהו המקרה המתואר בפסוק א'?

(2) במצוות "עגלה ערופה" שותפות שלוש קבוצות מהנהגת העם.

ציין את שלוש הקבוצות האלה, והסבר את תפקידה של כל אחת מן הקבוצות.

(5 נקודות)

ב. (1) על פי פירוש שלמדת, כתוב טעם למצוות "עגלה ערופה".

(2) על פי פירוש שלמדת, כתוב מה צריך לעשות אם לאחר עריכת טקס "עגלה ערופה"

נמצא הרוצח.

(5 נקודות)

ג. (1) כתוב דוגמה נוספת למצווה שלמדת ביחידה זו שאף בה באה לידי ביטוי אחריות

ההנהגה של עם ישראל למניעת שפיכות דמים. הסבר כיצד המצווה שצינת יכולה

למנוע שפיכות דמים.

(2) ציין דוגמה ממצאות ימינו, למעשה של הנהגה דתית, קהילתית או מדינית שיכול

למנוע שפיכות דמים.

(6 נקודות)

/המשך בעמוד 6/

יחידת "פתח תפתח"

.5

א. עיין בפרק כ"ד, פסוקים ו', י'-י"א.

(1) הסבר בלשונך את האיסור שבפסוק ו'.

(2) הסבר בלשונך את האיסור שבפסוקים י'-י"א.

(5 נקודות)

ב. הסבר שניים מן הביטויים, על פי הקשרם בפסוקים ועל פי פירוש או הסבר שלמדת:

— הָעֵבֶט תַּעֲבִיטְנוּ (פרק ט"ו, פסוק ח')

— עֶבֶד עוֹלָם (פרק ט"ו, פסוק י"ז, על פי פירוש שלמדת)

— לֹא תַעֲזוֹלַל (פרק כ"ד, פסוק כ"א)

(5 נקודות)

ג. עיין בפסוקים מנבואת ישעיהו: "הֲלוֹא פָּרַס לָרֹעַב לַחֲמֶךָ וְעֲנִיִּים מְרוּדִים תִּבְיֵא בַּיִת כִּי תִרְאֶה

עָרִם וְכִסִּיתוּ וּמִבְשָׁרְךָ לֹא תִתַּעַלֵּם: אִזּוּ יִבָּקַע כְּשֹׁחַר אוֹרֶךְ וְאַרְכָּתְךָ מִהֵרָה תִצָּמַח וְהָלַךְ לִפְנֶיךָ

צִדְקָה כְּבוֹד ה' יֵאֱסָפָה" (ישעיה, פרק נ"ח, פסוקים ז'-ח').

בסמיכות לדרישת ישעיה מעם ישראל להיטיב עם החלשים, הנביא מבטיח ברכה מאת ה'

למי שיעמוד בדרישה זו.

גם בספר **דברים** נקשרת הדרישה להיטיב עם חלשים להבטחת ברכה מאת ה'.

צטט דוגמה לקשר כזה ממצווה אחת שלמדת בפרק ט"ו, וממצווה אחת שלמדת בפרק כ"ד.

(6 נקודות)

פרק שני — נביאים: מלכים ב, ירמיה, יחזקאל (32 נקודות)

ענה על שתיים מהשאלות 6-8 (16 נקודות לכל שאלה).

6. מלכים ב, פרקים כ"א-כ"ה — הרקע ההיסטורי לנבואות של ירמיהו ויחזקאל

א. (1) העתק את האירועים שלפניך על פי סדר התרחשותם:

— גלות יהודה

— גלות שומרון

— רצח גדליה בן אחיקם

— גלות החרש והמסגר

— מלכות מנשה

(2) כתוב על מי נאמר כל אחד מן הפסוקים שלפניך:

— "וַיֵּצֵא אֶת הָאִשָּׁרָה מִבֵּית ה' [...] אֶל נָחַל קִדְרוֹן וַיִּשְׂרֹף אֶתָּה....".

— "וַיִּדְפּוּ חֵיל פְּשָׁדִים אַחֵר הַמֶּלֶךְ וַיִּשְׁגּוּ אוֹתוֹ בְּעֶרְבוֹת יִרְחוֹ".

(6 נקודות)

ב. עיין במלכים ב, פרק כ"ב.

(1) מדוע שלח יאשיהו את אנשיו אל חולדה הנביאה?

(2) מה הבטיחה חולדה הנביאה ליאשיהו בנוגע לגורלו האישי?

(6 נקודות)

ג. רש"י (למלכים ב, פרק כ"ב, פסוק י"ד): "אל חולדה - אמרו רבותינו: לפי שהאישה מרחמת

יותר מן האיש, לפיכך לא שלח אל ירמיהו. ויש שאמרו: ירמיהו לא היה שם, שהלך להחזיר

עשרת השבטים".

(1) מהי השאלה שרש"י עונה עליה?

(2) הסבר בלשונך את שתי התשובות של רש"י על השאלה.

(4 נקודות)

7. ירמיה, פרק ל"ו

א. עיין בפסוקים א'-ח'.

(1) על פי פסוקים אלו, מה הצטווה ירמיהו לעשות?

(2) הסבר מדוע הצטווה ירמיהו לעשות זאת דווקא בעיתוי זה.

(6 נקודות)

ב. עיין בפסוקים י"ט-כ"ח.

(1) מה עשה המלך יהויקים כדי למנוע את התגשמות הנבואה של ירמיהו, ומה ניסה לעשות ולא הצליח?

(2) מה הן שתי הפעולות שעשה ה' כנגד כל אחת מן הפעולות של המלך יהויקים כדי לשמור את תוכן הנבואה?

(6 נקודות)

ג. עיין במלכים א, פרק י"ג, פסוקים א'-ו' – העימות בין המלך ירבעם לבין נביא המכונה "איש הא־להים".

— ציין נקודת דמיון בין הנבואה של ירמיהו ובין הנבואה של "איש הא־להים".

— ציין נקודת דמיון בין התגובה של ירבעם על נבואת איש הא־להים ובין התגובה של יהויקים על הנבואה של ירמיהו.

(4 נקודות)

8. יחזקאל, פרק ל"ז

עיין בפסוקים א'-י"ד.

א. (1) על פי פסוקים אלה, תאר בלשונך את החזון שראה יחזקאל.

(2) החזון נועד לסתור טענה של אנשים מעם ישראל בימי יחזקאל.

צטט את הטענה, והסבר מדוע אנשים אלו טענו טענה זו.

(6 נקודות)

ב. יש הטוענים כי הנבואה של יחזקאל רומזת על תהליך היסטורי שהתרחש בדורות האחרונים.

הסבר את התהליך המתואר בנבואה, על פי טענה זו.

(6 נקודות)

ג. גם ירמיהו הנביא התמודד בנבואותיו עם טענות שגויות של העם.

(1) צטט טענה של העם מירמיה, פרק ז', והסבר אותה.

(2) אברבנאל (לירמיה, פרק ז', פסוק כ"א): "והיו רשעי אותו הדור אומרים – 'ואם ישראל

ילכו בגולה ותחרב הבית, מי יעלה עולות לפניו יתברך?'".

על פי אברבנאל, מה הייתה ההנחה השגויה של העם שגרמה לו לטעון את טענתו?

(4 נקודות)

פרק שלישי — כתובים: עזרא ונחמיה (20 נקודות)

ענה על שתיים מהשאלות 9-11 (10 נקודות לכל שאלה).

9. הקשיים בתקופת שיבת ציון

- א. (1) מי היו צרי יהודה ובנימין, ובאילו נסיבות הגיעו לארץ-ישראל?
- (2) עיין בעזרא, פרק ד', פסוקים א'-ד'.
- מה ביקשו צרי יהודה ובנימין מזרובבל, ומה היה נימוקו הרשמי לדחיית בקשתם?
- (5 נקודות)
- ב. עיין בנחמיה, פרק ב', פסוקים י"ז-כ'.
- (1) על פי פסוק י"ט, מה היה הקושי שנחמיה התמודד עמו?
- (2) עיין בשני הפסוקים מספר עזרא ומספר נחמיה שלפניך:
- "וַיֹּאמֶר לָהֶם זָרְבָבֶל וַיִּשְׁוֹעַ וַיִּשְׁאַר רָאשֵׁי הָאֲבוֹת לְיִשְׂרָאֵל לֹא לָכֶם וְלָנוּ לְבָנוֹת בֵּית לַאלֹהֵינוּ" (עזרא, פרק ד', פסוק ג').
- "וַיֹּאמֶר לָהֶם אֶל־יְהוָה הֵשָׁמִים הוּא יַצְלִיחַ לָנוּ וְאַנְחֵנוּ עֲבָדָיו נִקּוּם וּבְנֵינוּ וְלָכֶם אֵין חֶלֶק וַצִּדְקָה וְזִכְרוֹן בִּירוּשָׁלַם" (נחמיה, פרק ב', פסוק כ').
- מהו העיקרון המשותף לדברי זרובבל וישוע לצרים ולדברי נחמיה לצרים?
- (5 נקודות)

10. נחמיה, פרק ב'

- א. עיין בפסוקים א'-ה'.
- (1) מהו הכינוי של נחמיה לירושלים בפסוקים אלה?
- (2) על פי הסבר שלמדת, כתוב מדוע כינה נחמיה את ירושלים בכינוי זה.
- (5 נקודות)
- ב. עיין בפסוקים י"א-י"ח.
- (1) מה הייתה המטרה של נחמיה בסיור שערך בלילה?
- (2) מה היה הנימוק של נחמיה שבאמצעותו שכנע את אנשיו לבנות את החומה?
- (5 נקודות)

11. תפילות נחמיה

א. נחמיה הרבה לפנות אל ה' בתפילה במהלך פעולותיו.

בחר בשתיים מן התפילות שהתפלל נחמיה בפרקים ב', ג', ד'.

בנוגע לכל אחת מן התפילות שבחרת, ציין מה ביקש נחמיה מה' ומהו ההקשר שבו נאמרה התפילה.

(5 נקודות)

ב. עיין בנחמיה, פרק י"ג, פסוקים ט"ו-כ"ז.

בפרק זה מתוארת ההתמודדות של נחמיה עם שני חטאים בתחום הדתי-רוחני.

(1) מה הם שני החטאים?

(2) בנוגע לכל אחד מן החטאים ציין פעולה שנקט נחמיה כדי להתמודד עם החטא.

(5 נקודות)

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך